

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
ІНН ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра трудового, екологічного та аграрного права

МОРОЗ Г.В.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Рекомендовано до друку Вченою радою НН Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 2 від 27.09.2024 р.)

Мороз Г. В. Методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи з курсу «Земельне право» для студентів заочної форми навчання. Івано-Франківськ: НН Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2024.

Методичні вказівки розроблено на основі навчального плану НН Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та робочої програми навчальної дисципліни «Земельне право» з метою організації самостійної роботи студентів при вивченні даної дисципліни. Видання включає загальну характеристику земельного права як навчальної дисципліни; програму курсу, завдання для самостійної роботи, питання для самоконтролю, а також список рекомендованих джерел літератури та нормативно-правових актів.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

ББК 67.9(4УКР)

©Мороз Г.В., 2024

©Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2024

Загальні положення

Земля належить нині й належатиме в майбутньому до найбільш важливих об'єктів матеріального світу. Цінність землі, її важливість для розвитку людства в цілому зумовили той факт, що земля є предметом правового регулювання багатьох галузей права, основним з яких є, безперечно, земельне право. Необхідним є врахування суміжного правового регулювання питань земельного права нормами інших галузей права, зокрема екологічним, природноресурсовим. Зближувальним (інтегруючим) чинником між даними видами відносин є власне земельні відносини, які є основою екологічних та природноресурсових відносин. Земельні відносини є базовими (визначальними) в системі природноресурсового права зокрема, оскільки використання природних ресурсів неможливе без використання просторового базису – землі.

Навчальна дисципліна «Земельне право» спрямована на закріплення у студентів необхідних юридичних знань з теорії земельного права, формування навиків практичного їх застосування, розуміння необхідності виваженої юридичної кваліфікації форм реалізації та захисту земельних прав, а також прав власників та користувачів інших природних об'єктів та їх ресурсів.

Навчальний курс структурно побудований відповідно до методологічних і методичних засад вивчення земельного права та з урахуванням потреб правозастосовчої практики з тим, щоб сформувати у студентів сталі теоретичні знання та сприяти оволодінню навиками практичного застосування земельно-правових норм до конкретних життєвих обставин, допомогти зорієнтуватися в різноманітті наукових концепцій щодо права власності на землю, реалізації та захисту земельних прав суб'єктів, охорони земель, а також у значному обсязі нормативно-правових актів, які регулюють земельні відносини.

Самостійне місце у цьому курсі займають питання, пов'язані з правовим забезпеченням земельної реформи та приватизації земель з урахуванням правових моделей передачі земель у приватну та комунальну власність, процедур щодо набуття та придбання у власність землі фізичними та юридичними особами тощо.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні

●знати:

✓ проблемні питання теорії, практики та законотворчості в сфері земельних відносин;

✓ діюче земельне законодавство;

✓ основні поняття, терміни і категорії відповідної галузі права;

✓ правовий режим охорони і раціонального використання землі та інших природних об'єктів

●вміти:

✓ аналізувати і порівнювати норми земельного законодавства;

✓ тлумачити і застосовувати чинне земельне законодавство;

✓ узагальнювати земельно-правову практику та робити відповідні висновки;

✓ давати юридичну кваліфікацію відносинам, що пов'язані з використанням і охороною землі та інших природних ресурсів.

Дане видання включає програму навчальної дисципліни з метою формування загального уявлення про основні положення, що вивчаються. Невід'ємною частиною курсу є опрацювання студентами тем, що винесені на самостійне вивчення, тобто які не включені до розгляду на семінарських заняттях, розглядаються на лекціях та включені до переліку питань підсумкового контролю. Розділ «Самостійна робота студентів» включає різноманітні варіанти завдань (описового, творчого, термінологічного характеру тощо), виконання яких у **письмовому вигляді є обов'язковим** з наступним представленням на перевірку для зарахування як умова допуску до іспиту. До кожного виду завдань сформульовано коротку анотацію, що містить рекомендації та поради, які розкривають суть завдання та націлюють на правильне його виконання.

До даного методичного посібника включено також перелік наукової літератури, опрацювання якої забезпечить глибше освоєння матеріалу та перелік нормативно-правових актів, які виступають законодавчою основою врегулювання відповідного виду відносин, вивчення основних положень яких сприятиме формуванню практичних навиків застосування земельного законодавства.

Програма навчальної дисципліни

Загальнотеоретичні засади регулювання земельних відносин

Тема 1. Земельне право в системі права України

Поняття, предмет і система земельного права. Місце і роль земельного права України в національній правовій системі. Методи правового регулювання земельних відносин. Функції земельного права. Принципи земельного права. Джерела земельного права: загальна характеристика. Співвідношення земельного права з природноресурсовим та іншими галузями права. Основні етапи, стан і тенденції розвитку земельного права України. Розвиток науки земельного права.

Тема 2. Історія розвитку земельного права України

Об'єктивні і суб'єктивні передумови формування земельного права України. Земельно-правові відносини на території України в період феодалізму до скасування кріпосного права в 1861 р. Поререформний період другої половини ХІХ – початку ХХ сторіччя. Регулювання земельних відносин часів УНР. Розвиток земельного права за часів СРСР (післяреволюційний період, період колективізації, особливості земельно-правового регулювання під час Великої Вітчизняної війни). Розвиток земельного законодавства після прийняття Основ земельного законодавства СРСР 1968 року. Земельна реформа і розвиток земельного права України після 1991 року: загальні положення.

Тема 3. Земельні правовідносини в Україні

Поняття, особливості та види земельних правовідносин. Об'єктний склад земельних правовідносин. Земля як об'єкт права власності Українського народу. Суб'єкти земельних правовідносин. Зміст земельних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин.

Тема 4. Джерела земельного права

Поняття та особливості джерел земельного права України. Класифікація джерел земельного права. Конституція України як системоутворююче джерело земельного права. Закони як джерела земельного права. Підзаконні нормативно-правові акти як джерела земельного права. Міжнародно-правові акти та договори в системі джерел земельного права України. Нормативні акти Конституційного Суду України в системі джерел земельного права України. Узагальнення судової практики в системі джерел земельного права України. Адаптація земельного законодавства України до права Європейського Союзу.

Тема 5. Правові засади управління в галузі використання і охорони земель

Поняття та зміст управління у галузі використання та охорони земель. Система і повноваження органів управління у галузі використання та охорони земель. Особливості окремих управлінських функцій в галузі використання та охорони земель. Моніторинг земель: поняття, правові форми, види, порядок здійснення та юридичне значення. Контроль за додержанням законодавства у сфері використання та охорони земель. Ведення державного земельного кадастру як функція управління у галузі використання і охорони земель. Державна реєстрація земельної ділянки та прав на неї як складова державного земельного кадастру. Землеустрій: поняття, правові форми, види, порядок здійснення. Юридичне значення ведення землеустрою. Планування використання земель. Встановлення та зміна цільового призначення земельної ділянки. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень. Нормування і стандартизація у галузі використання та охорони земель.

Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.

Тема 6. Право власності на землю

Поняття, основні ознаки та зміст права власності на землю. Конституційні засади права власності на землю. Суб'єкти та об'єкти права власності на землю. Земля як специфічний об'єкт права власності. Право власності на землю Українського народу. Право власності на землю громадян та юридичних осіб. Право власності на землю територіальних громад. Право власності на землю держави. Підстави та порядок виникнення та припинення права власності на землю. Набуття права власності на земельні ділянки за цивільно-правовими угодами. Особливості права спільної власності на землю. Право спільної часткової власності на землю. Право спільної сумісної власності на землю. Права та обов'язки власників земельних ділянок.

Тема 7. Земельна реформа в Україні

Поняття земельної реформи та її значення. Етапи реформування земельних відносин. Фактори негативного впливу на правове забезпечення земельної реформи в Україні. Земельні реформи в історії України.

Тема 8. Правове регулювання приватизації земель

Поняття, основні риси та юридична природа приватизації земель. Суб'єкти, об'єкти та форми приватизації земель. Характеристика правових моделей приватизації земель. Приватизація земельних ділянок із земель запасу та земельних ділянок наданих раніше у користування громадянам. Приватизація земельних ділянок юридичними особами (садівницькими товариствами, житлово-будівельними та гаражно-будівельними кооперативами, об'єднаннями співвласників житлових будинків). Особливості приватизації земельних ділянок для ведення фермерського господарства. Юридичні гарантії здійснення приватизації земель.

Тема 9. Право землекористування та його види

Поняття і принципи права землекористування. Класифікація права землекористування. Право загального землекористування: поняття, об'єкти, суб'єкти та зміст. Право постійного землекористування. Суб'єкти та об'єкти права постійного землекористування. Підстави і порядок виникнення та припинення права постійного землекористування. Поняття та юридичні ознаки оренди землі. Права та обов'язки орендодавців та орендарів. Підстави виникнення, зміни та припинення орендних земельних відносин. Право концесійного землекористування. Права та обов'язки землекористувачів.

Тема 10. Обмеження прав на землю

Інститут обмежень прав на землю: загальна характеристика. Поняття, істотні ознаки та функції обмежень прав на землю. Класифікація обмежень прав на землю. Порядок встановлення обмежень прав на земельні ділянки: загальні положення. Характеристика окремих видів обмежень прав на землю в Україні. Загальні та спеціальні нормативні обмеження прав на землю. Обтяження земельних ділянок: поняття, види. Земельний сервітут як окремий різновид обтяжень прав на землю: поняття, види. Підстави та порядок встановлення та припинення земельних сервітутів. Емфітевзис та суперфіцій як обтяження права користування земельною ділянкою. Дотримання вимог добросусідства при здійсненні права власності на землю. Підтримання та відновлення меж земельних ділянок. Обмеження, які

виникають у зв'язку зі встановленням зон з особливими умовами землекористування.

Тема 11. Гарантії прав на землю в Україні

Поняття, особливості та система гарантій прав на землю в Україні. Конституційні гарантії прав на землю. Захист прав на землю: способи та особливості. Правове забезпечення відшкодуванням збитків землевласникам та землекористувачам. Умови і порядок відшкодуванням збитків власникам землі та землекористувачам. Поняття, особливості та основні види земельних спорів. Судове вирішення земельних спорів. Особливості позасудового вирішення земельних спорів.

Тема 12. Правова охорона земель

Законодавче забезпечення правової охорони земель в Україні. Поняття, принципи, завдання та зміст охорони земель. Функції правової охорони земель в Україні. Особливості правової охорони ґрунтів. Стандартизація і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів.

Тема 13. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства

Загальна характеристика юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства. Земельне правопорушення як підстава юридичної відповідальності. Особливості окремих видів юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства.

Особливості правового режиму окремих категорій земель.

Тема 14. Правове регулювання використання та охорони земель сільськогосподарського призначення

Склад та цільове призначення земель України. Поняття правового режиму земель України. Визначення та склад земель сільськогосподарського призначення. Суть та значення принципу пріоритетності земель сільськогосподарського призначення. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення. Суб'єкти права сільськогосподарського землекористування та загальна характеристика їх правового статусу.

Тема 15. Правовий режим земель житлової та громадської забудови

Поняття та склад земель житлової та громадської забудови. Правові форми використання земель житлової та громадської забудови. Принципи використання земель житлової та громадської забудови. Підстави набуття права на земельну ділянку житлової та громадської забудови. Право на забудову земельної ділянки. Правові засади управління в сфері використання і охорони земель житлової та громадської забудови. Система і повноваження органів управління в сфері використання і охорони земель житлової та громадської забудови.

Тема 16. Особливості правового режиму земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення

Поняття, склад та використання земель природно-заповідного призначення. Землі іншого природоохоронного призначення та їх використання. Землі оздоровчого призначення. Визначення, склад та використання земель рекреаційного призначення. Склад та використання земель історично-культурного призначення.

Тема 17. Землі лісгосподарського призначення

Визначення та склад земель лісогосподарського призначення. Особливості правового режиму земель лісогосподарського призначення. Правові форми використання земель лісогосподарського призначення.

Тема 18. Правовий режим земель водного фонду

Поняття та функціональне призначення земель водного фонду. Склад земель водного фонду. Права на землі водного фонду.

Тема 19. Правове регулювання використання земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення

Загальна характеристика правового режиму земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення. Правовий режим земель промисловості. Правове регулювання використання земель транспорту. Склад і використання земель електронних комунікацій. Правовий режим земель, наданих для потреб оборони. Правовий режим земель «іншого призначення».

Самостійна робота студентів

Даний розділ включає 30 варіантів різних за змістом та суттю завдань, якими охоплюються теми, що є невід'ємною частиною курсу, та розраховані на самостійне вивчення студентів заочної форми навчання. До кожного виду завдання подано коротку анотацією, в якій дається пояснення суті завдання та рекомендації щодо способу його вирішення на основі лекційного матеріалу, підручників та нормативно-правових актів, перелік який подано у кінці посібника. Усі види завдань виконуються в письмовій формі.

Порядковий номер студента у загальному списку групи відповідає номеру варіанту завдань, які необхідно виконати. Критерії оцінювання кожного виду завдання наступні:

теоретичне питання – 6 балів;

контрольне питання – 5 балів;

тестові завдання – по 2 бали – загалом 6 балів;

практичне завдання – 6 балів;

термінологічне завдання – 2 бали.

Загалом домашня контрольна робота оцінюється в 25 балів.

Теоретичні питання

Даний вид завдання передбачає письмову відповідь описового характеру, з посиланням на відповідну наукову літературу, підручники та, безперечно, нормативно-правові акти. Відповідь має бути лаконічною, одночасно повною та ґрунтовною, в повній мірі розкривати суть поставленого питання.

Контрольні питання

Контрольні питання, що винесені на самостійне опрацювання студентів, носять більш конкретний, деталізований характер та передбачають здійснення узагальнення чи навпаки конкретизації окремих положень відповідної теми, порівняння нормативних приписів, тлумачення норм, що в результаті сприятиме

глибшому засвоєнню навчального матеріалу. В ході викладу письмової відповіді на конкретне питання студент повинен продемонструвати знання теоретичних положень, змісту нормативно-правових актів, а також вміння творчо мислити, робити відповідні висновки чи узагальнення.

Тестові завдання

Тестова форма контролю передбачає вибір варіанту відповіді, яка є на переконання студента правильною. До кожного тестового завдання є єдина правильна відповідь. Для безпомилкового вирішення тестових завдань попередньо необхідним є опрацювання наукової літератури та аналіз змісту відповідних нормативно-правових актів.

Практичні завдання

Вирішення практичного завдання слід розпочати із аналізу фабули запропонованого завдання, уважно проаналізувавши коло відповідних відносин, їх склад, особливості. Далі необхідно визначитись та вибрати правову норму, застосування якої є доцільним у конкретно визначеній ситуації. При вирішенні практичних завдань студент повинен впевнитись у чинності того чи іншого законодавчого акту, норми якого, на його, переконання, стануть нормативною підставою правової кваліфікації. Відповідь повинна бути аргументована, повна, базуватись на статтях конкретних нормативно-правових актів.

Термінологічне завдання

Даний вид завдання передбачає висвітлення та розкриття суті того чи іншого терміну, правової категорії чи поняття. Визначення слід формулювати на основі опрацьованих наукових джерел. Якщо існує законодавче визначення того чи іншого терміну, слід робити посилання на відповідний нормативно-правовий акт. Власне авторське визначення має бути ґрунтовним, повним і змістовним та в повній мірі відображати суть того чи іншого поняття.

Варіант № 1

Теоретичне питання

Земельна реформа в Україні: поняття, мета і завдання, етапи проведення.

Контрольне питання

Назвіть та обґрунтуйте публічно-правові засади сучасного земельного законодавства України.

Тестові завдання

1. Земельні відносини – це суспільні відносини щодо:

- а) володіння, користування та розпорядження землею;
- б) утримання, розпорядження та користування землею;
- в) забезпечення раціонального використання та охорони земель.

2. Одним із принципів земельного законодавства є:

- а) визначення засад державної політики в галузі використання та охорони земель;
- б) інформування населення щодо надання, вилучення (викупу) земельних ділянок;
- в) забезпечення рівності права власності на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад та держави

3. Серед повноважень центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин є:

- а) передача земельних ділянок комунальної власності у власність громадян та юридичних осіб;
- б) ведення державного земельного кадастру, в тому числі державної реєстрації земельних ділянок;
- в) продаж земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти, які підлягають приватизації.

Практичне завдання

25 липня 2015 року громадянин К. отримав письмове попередження міської ради про викуп його земельної ділянки під будівництво нового приміщення міської ради. Громадянин К. такої згоди не дає, вважаючи такі наміри міської влади порушенням його права на землю. Дайте детальну правову оцінку ситуації.

Термінологічне завдання

Дайте теоретичне визначення джерел земельного права.

Варіант № 2

Теоретичне питання

Порядок приватизації земельних ділянок громадянами (враховуючи обмеження, що впроваджено в час дії режиму воєнного стану).

Контрольне питання

Наведіть приклади колізії норм земельного, цивільного та господарського законодавства.

Тестові завдання

1. Віднесення земель до тієї іншої категорії здійснюється на підставі:

- а) рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень;
- б) нормативних документів місцевих рад;
- в) рішень обласних рад щодо встановлення і зміни меж районів, міст, селищ, сіл.

2. До земель сільськогосподарського призначення належать:

- а) земельні ділянки приватної, державної, комунальної власності;
- б) сільськогосподарські угіддя (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища та перелоги); несільськогосподарські угіддя (господарські шляхи і прогони, полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, крім тих, що віднесені до земель лісгосподарського призначення, землі під господарськими будівлями і дворами, землі тимчасової консервації тощо);
- в) землі України.

3. Громадяни - члени фермерського господарства мають право на одержання безоплатно у власність із земель державної і комунальної власності земельних ділянок у розмірі:

- а) земельної частки (паю);
- б) 5 га;
- в) 50 га.

Практичне завдання

Гр. А. звернулася із заявою до сільської ради про безоплатну передачу їй у власність із земель комунальної власності земельної ділянки у розмірі 0,3 га для будівництва і обслуговування жилого будинку. Визначте коло суспільних відносин. Яке рішення повинна прийняти сільська рада в даній ситуації?

Термінологічне завдання

Дайте визначення земельного права України.

Варіант № 3**Теоретичне питання**

Право концесійного землекористування.

Контрольне питання

Як співвідносяться Земельний, Цивільний та Господарський кодекси України щодо форм власності на землю?

Тестові завдання

1. Іноземні громадяни та особи без громадянства можуть мати земельні ділянки для ведення особистого селянського господарства:

- а) на праві власності;

- б) на умовах оренди;
  - в) на праві спільної власності.
2. До земель житлової та громадської забудови належать земельні ділянки:
- а) в межах населених пунктів, які використовуються для розміщення житлової забудови, громадських будівель і споруд, інших об'єктів загального користування;
  - б) надані для спорудження об'єктів нерухомості;
  - в) надані для відповідних містобудівних потреб.
3. Землі природно-заповідного фонду – це:
- а) території, що мають особливу екологічну цінність;
  - б) території лікувально-оздоровчих місцевостей;
  - в) ділянки суші і водного простору з природними комплексами та об'єктами, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, яким відповідно до закону надано статус територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Практичне завдання

Уклавши договір оренди землі, громадянин Василенко звернувся до суду з позовом про дострокове розірвання договору через невиконання орендодавцем Князевичем покладених на нього обов'язків. Крім того, Василенко вимагав повернення отриманої орендодавцем плати за фактичний строк оренди землі. Дайте правовий аналіз ситуації.

Термінологічне завдання

Дайте визначення земельної реформи.

Варіант № 4

Теоретичне питання

Поняття та види функцій управління в галузі використання і охорони земель.

Контрольне питання

Поясніть суть принципу екологізації норм земельного законодавства.

Тестові завдання

1. Громадянам та юридичним особам за рішенням органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади можуть безоплатно або за плату передаватись у власність замкнені земельні ділянки лісогосподарського призначення загальною площею:
- а) до 5 га;
  - б) до 3 га;
  - в) понад 5 га.
2. Землі водного фонду згідно Земельного кодексу України можуть перебувати у:
- а) виключно державній власності;
  - б) власності народу України;

в) державній, комунальній та приватній власності.

3. Суб'єктами права власності на землю є:

- а) громадяни та юридичні особи - на землі приватної власності; територіальні громади, які реалізують це право безпосередньо або через органи місцевого самоврядування, - на землі комунальної власності; держава, яка реалізує це право через відповідні органи державної влади, - на землі державної власності;
- б) громадяни, юридичні особи та органи державної виконавчої влади;
- в) фізичні та юридичні особи.

Практичне завдання

Громадянин уклав договір оренди земельної частки (паю) на основі сертифікату на право на земельну частку (пай), а потім одержав Державний акт на право власності на земельну ділянку. Яка юридична доля укладеного договору оренди?

Термінологічне завдання

Дайте визначення права землекористування.

Варіант № 5

Теоретичне питання

Поняття та класифікація обмежень прав на землю.

Контрольне питання

Чи можливе збільшення площі земельних ділянок, що безоплатно передаються громадянину для ведення особистого селянського господарства? Відповідь обґрунтуйте.

Тестові завдання

1. Право власності на земельну ділянку поширюється в її межах:

- а) на поверхневий (грунтовий) шар, а також на водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження, які на ній знаходяться;
- б) на поверхневий (грунтовий) шар, а також на водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження, які на ній знаходяться, якщо інше не встановлено законом та не порушує прав інших осіб;
- в) на поверхневий (грунтовий) шар, а також на водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження, які на ній знаходяться, якщо це встановлено в державному акті на право власності на земельну ділянку.

2. Серед земель комунальної власності, які не можуть передаватись у приватну власність, є такі:

- а) землі загального користування населених пунктів (майдани, вулиці, проїзди, шляхи, набережні, пляжі, парки, сквери, бульвари, кладовища, місця знешкодження та утилізації відходів тощо);
- б) землі с/г призначення;
- в) землі водного фонду до 3 га.

3. Право постійного користування земельною ділянкою із земель державної та комунальної власності набувають:

- а) підприємства, установи та організації, що належать до державної та комунальної власності; громадські організації інвалідів України, їх підприємства (об'єднання), установи та організації;
- б) фізичні та юридичні особи;
- в) органи державної влади та місцевого самоврядування.

Практичне завдання

Власник слугуючої земельної ділянки М. поставив вимогу про плату за встановлення сервітуту для сервітуарія К. Окремо ставилася вимога про платний режим користування ділянкою, обтяженою сервітутом. Чи є правові підстави встановлення умов про плату за користування сервітутом і плату за його встановлення?

Термінологічне завдання

Дайте визначення права власності на землю.

Варіант № 6

Теоретичне питання

Поняття та види земельних сервітутів: детальний правовий аналіз.

Контрольне питання

Назвіть спільні та відмінні риси земельної та аграрної реформи.

Тестові завдання

1. Право земельного сервітуту - це право:

- а) землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою (ділянками);
- б) власника або землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою (ділянками);
- в) користування чужою земельною ділянкою для забудови.

2. Емфітевзис – це:

- а) право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб;
- б) право користування чужою земельною ділянкою для забудови;
- в) право власника або землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою (ділянками).

3. Однією із підстав припинення дії земельного сервітуту є:

- а) невикористання земельного сервітуту протягом трьох років;
- б) недодержання вимог законодавства про охорону довкілля;
- в) невикористання земельного сервітуту протягом одного року.

Практичне завдання

Через проникнення гілок дерева із сусідньої земельної ділянки, що належала гр. К., та створенням у зв'язку із цим перешкод у використанні земельної ділянки, що

належить гр. М., останній із проникненням на земельну ділянку сусіда відрізав гілки дерева. Дайте детальний правовий аналіз ситуації.

Термінологічне завдання

Дайте законодавче визначення договору оренди землі.

Варіант № 7

Теоретичне питання

Поняття і зміст добросусідства в земельному праві.

Контрольне питання

Назвіть суб'єктів земельних орендних відносин. Яка специфіка суб'єктного складу договору оренди земельної ділянки сільськогосподарського призначення?

Тестові завдання

1. Безоплатна передача земельних ділянок у власність громадян провадиться у разі:

- а) конфіскації земельної ділянки;
- б) одержання земельних ділянок із земель державної і комунальної власності в межах норм безоплатної приватизації;
- в) передачі їм земель державної власності.

2. До земель державної власності, які не можуть передаватись у комунальну власність, належать:

- а) земельні ділянки, які використовуються для забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування;
- б) землі атомної енергетики та космічної системи;
- в) землі загального користування населених пунктів.

3. Основою для відновлення меж земельної ділянки є:

- а) покази свідків;
- б) фактичне використання;
- в) дані земельно-кадастрової документації.

Практичне завдання

Для ведення фермерського господарства його членам надали землю далеко від села. Чи має право фермер побудувати житловий будинок на тій землі, щоб господарювати з більшою ефективністю?

Термінологічне завдання

Дайте визначення приватизації земель.

Варіант № 8

Теоретичне питання

Функції державного управління у сфері використання і охорони земель: поняття та види.

Контрольне питання

Які функції виконує земля як об'єкт правових відносин?

Тестові завдання

1. Серед обов'язків власників земельних ділянок є:

- а) забезпечувати використання їх за цільовим призначенням;
- б) фактичне використання;
- в) продавати або іншим шляхом відчужувати земельну ділянку, передавати її в оренду, заставу, спадщину.

2. Угоди про перехід права власності на земельні ділянки укладаються:

- а) за домовленістю сторін;
- б) в письмовій формі та нотаріально посвідчуються;
- в) на основі дані земельно-кадастрової документації.

3. Моніторинг земель - це:

- а) єдина державна система земельно-кадастрових робіт, яка встановлює процедуру визнання факту виникнення або припинення права власності і права користування земельними ділянками;
- б) це система спостереження за станом земель з метою своєчасного виявлення змін, їх оцінки, відвернення та ліквідації наслідків негативних процесів;
- в) сукупність даних про стан земель с/ призначення.

Практичне завдання

Громадянин Сидір, який користувався земельною ділянкою 0,10 га для городництва з 1990 року звернувся до Жулинської сільської ради із заявою про передачу йому цієї земельної ділянки у приватну власність. Свою вимогу він обґрунтував тим, що користуватися вказаною землею більш ніж 15 років, посадив на ній фруктовий сад і побудував двоповерховий будинок. Голова сільської ради порадив Сидору звернутися до місцевої адміністрації, оскільки земельна ділянка знаходиться за межами населеного пункту, а також у БТІ для оформлення права власності на будівлю. Визначте коло земельних правовідносин. Чи правомірна відмова голови сільської ради? Як вирішити цю справу?

Термінологічне завдання

Дайте визначення методів правового регулювання земельних відносин

Варіант № 9**Теоретичне питання**

Способи захисту прав на земельні ділянки: загальна характеристика.

Контрольне питання

Розмежуйте право постійного користування землею та право орендного землекористування (у вигляді таблиці).

Тестові завдання

1. Віднесення земель до тієї чи іншої категорії здійснюється на підставі:

- а) нормативних документів місцевих рад;
- б) рішень органів державної влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень;
- в) рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

2. Лісовий кодекс України передбачає, що ліси в Україні можуть перебувати:

- а) виключно в державній власності;
- б) у власності територіальних громад і держави;
- в) в державній, комунальній та приватній власності.

3. Серед підстав припинення права власності на земельну ділянку є:

- а) добровільна відмова власника від права на земельну ділянку;
- б) конфіскація за рішенням суду;
- в) в обох вказаних випадках.

Практичне завдання

Громадянка Мішина отримала земельну ділянку с/призначення у власність після виходу із КСП. Чи має право громадянка Мішина продати свою земельну ділянку?

Термінологічне завдання

Дайте визначення земельних правовідносин

Варіант № 10**Теоретичне питання**

Умови та порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.

Контрольне питання

Розмежуйте земельні відносини, які регулюються імперативним та диспозитивним методами.

Тестові завдання

1. Земельні ділянки кожної категорії земель, які не надані у власність або користування громадян чи юридичних осіб, можуть перебувати:

- а) у державній власності;
- б) у запасі;
- в) у резерві.

2. Самоврядний контроль за використанням та охороною земель здійснюється:

- а) громадськими інспекторами;
- б) спеціально уповноваженими органами з питань екології та природних ресурсів;

- в) сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами.
3. Загальнодержавні програми використання та охорони земель затверджуються:
- Кабінетом Міністрів України;
  - Держгеокадастром;
  - Верховною Радою України.

Практичне завдання

Громадянину Тарасову надали земельну ділянку для будівництва індивідуального гаражу. Через деякий час він звів на даній земельній ділянці житловий будинок. Дайте правовий аналіз ситуації.

Термінологічне завдання

Дайте визначення гарантій прав на землю.

Варіант № 11

Теоретичне питання

Правові засади вирішення земельних спорів.

Контрольне питання

Охарактеризуйте особливості землі як природного ресурсу.

Тестові завдання

- До якої категорії земель належать землі, що використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів?
  - землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення
  - землі житлової та громадської забудови
  - землі рекреаційного призначення
- До якої категорії земель належать ділянки суші і водного простору з природними комплексами та об'єктами, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, яким відповідно до закону надано статус територій та об'єктів природно-заповідного фонду?
  - землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення
  - землі водного фонду
  - землі оздоровчого призначення
- До якої категорії земель належать землі, що мають природні лікувальні властивості, які використовуються або можуть використовуватися для профілактики захворювань і лікування людей?
  - землі сільськогосподарського призначення
  - землі житлової та громадської забудови
  - землі оздоровчого призначення

Практичне завдання

Користуючись земельною ділянкою 12 років без наявності відповідних правоустановчих документів на неї, жителька с. Діброва гр. Микитин, переїхала до районного центру, де прожила 1,5 р. Повернувшись до села, продовжувала використання землі для задоволення власних потреб у с/г продукції. Через 3 роки звернулася із клопотанням до місцевої ради про передачу даної земельної ділянки у власність. Дайте правовий аналіз ситуації.

Термінологічне завдання

Дайте визначення земельного сервітуту.

Варіант № 12

Теоретичне питання

Визначення та склад земель житлової та громадської забудови.

Контрольне питання

Назвіть істотні умови договору оренди земельної ділянки. Що таке істотні умови договору з позиції цивільного права?

Тестові завдання

1. Частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами це:

- а) земля
- б) земельна ділянка
- в) земельний фонд

2. Який перелік усіх існуючих форм власності на землю в Україні є вірним?

- а) державна і приватна
- б) колективна і приватна
- в) державна, комунальна і приватна

3. Хто є суб'єктом права комунальної власності на землю?

- а) громадяни України
- б) держава
- в) територіальна громада

Практичне завдання

Громадянин М. орендував земельну ділянку комунальної власності для ведення особистого селянського господарства. Коли строк дії договору закінчився він, не уклавши з місцевою радою нового договору оренди, продовжував використовувати земельну ділянку на умовах попереднього договору, вважаючи, що він поновлений автоматично.

Проте через 3 місяця громадянина М. викликали до сільської ради і повідомили, що договір оренди з ним не продовжений, а земельна ділянка за рішенням сільської ради передана у користування іншому громадянину.

Громадянин М. оскаржив рішення до суду, вважаючи його незаконним.

Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення повинен винести суд?

Термінологічне завдання

Дайте визначення земель сільськогосподарського призначення.

Варіант № 13**Теоретичне питання**

Правовий режим земель лісогосподарського призначення.

Контрольне питання

Що таке емфітевзис? Яким нормативно-правовим актом він регулюється? Відмежуйте емфітевзис та суперфіцій.

Тестові завдання

1. Засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною для провадження підприємницької та іншої діяльності, це:

- а) право постійного користування земельною ділянкою
- б) право оренди земельної ділянки
- в) право власності на землю

2. Що є об'єктом оренди землі?

- а) частина землі
- б) земельний масив
- в) земельна ділянка

3. Платіж, який орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою це:

- а) земельний податок
- б) комунальний податок
- в) орендна плата

Практичне завдання

Успадкувавши земельну ділянку сільгоспризначення на території України, громадянин Молдови А. передав її в оренду громадянину К. терміном на 1 рік. Дайте правовий аналіз ситуації.

Термінологічне завдання

Дайте визначення земельного спору.

Варіант № 14**Теоретичне питання**

Загальна характеристика гарантій права власності на землю в Україні.

Контрольне питання

Назвіть види сервітутних прав

Тестові завдання

1. В якій відповіді вірно визначено коло суб'єктів, що мають право на безоплатну приватизацію земельних ділянок?

- а) фізичні особи
- б) громадяни України
- в) юридичні особи

2. З якого моменту виникає право власності на земельну ділянку?

- а) після прийняття рішення органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування
- б) після одержання її власником документа, що посвідчує право власності на земельну ділянку
- в) після одержання її власником документа, що посвідчує право власності на земельну ділянку та його державної реєстрації

3. Яким документом посвідчується право власності на землю?

- а) договором
- б) державним актом
- в) сертифікатом

Практичне завдання

Відобразіть схематично порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами.

Термінологічне завдання

Дайте визначення земель водного фонду.

Варіант № 15

Теоретичне питання

Правове регулювання використання земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Контрольне питання

Дайте коротку характеристику принципів положення, на яких базується відчуження об'єктів права приватної власності (земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені) для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності.

Тестові завдання

1. В якій формі справляється орендна плата за земельні ділянки державної та комунальної власності?

- а) у грошовій
- б) в натуральній
- в) у відробітковій

2. Якою є норма безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами для будівництва і обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд?

- а) не більше 0,6 гектара

- б) не більше 2,0 гектара
- в) у селах - не більше 0,25 гектара, в селищах - не більше 0,15 гектара, в містах - не більше 0,10 гектара

3. Протягом якого строку підлягають відчуженню земельні ділянки сільськогосподарського призначення, отримані у спадщину іноземними громадянами, особами без громадянства та іноземними юридичними особами?

- а) протягом 1 року
- б) протягом 6 місяців
- в) протягом 1 місяця

Практичне завдання

Якість орендованої землі погіршилася внаслідок виробничої діяльності хімічного підприємства, що міститься поблизу. Хто повинен відшкодувати орендареві збитки за погіршення якості землі?

Термінологічне завдання

Що таке суперфіцій?

Варіант № 16

Теоретичне питання

Земельні спори та порядок їх вирішення.

Контрольне питання

Проаналізуйте зміст ст.120 ЗК та 377 ЦК України та вкажіть на особливості виникнення права власності на земельну ділянку у набувача права на жилий будинок, будівлю або споруду.

Тестові завдання

1. Самоврядний контроль за використанням та охороною земель здійснюється:

- а) громадськими інспекторами;
- б) спеціально уповноваженими органами з питань екології та природних ресурсів;
- в) сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами.

2. Якою є норма безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами для будівництва індивідуальних гаражів?

- а) не більше 0,01 гектара.
- б) не більше 0,5 гектара
- в) у селах - не більше 0,25 гектара, в селищах - не більше 0,15 гектара, в містах - не більше 0,10 гектара

3. Відповідно до ст. 14 Конституції України земля є:

- а) основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави;

- б) державною власністю;
- в) суспільною власністю.

Практичне завдання

Обласна рада, розглядаючи проект програми перспективного використання, відтворення та охорони земель регіону, прийняла рішення, згідно з яким усі землі в межах області визнавалися земельним фондом області і розпорядження ними покладалися на обласну раду, за винятком земель міст, селищ і сільських населених пунктів. Крім того, на обласну раду відповідно до цього рішення покладається координація діяльності природоохоронних та землепорядних органів, визначення основних засад земельної політики на території області, затвердження ставок земельного податку за групами ґрунтів земель сільськогосподарського призначення та здійснення державного контролю у цій сфері.

Прокурор області опротестував це рішення як незаконне. Чи підлягає протест прокурора задоволенню? Вирішити справу.

Термінологічне завдання

Дайте визначення функцій управління в галузі використання та охорони земель

Варіант № 17

Теоретичне питання

Правове регулювання державної реєстрації прав на земельні ділянки.

Контрольне питання

Підстави і порядок виникнення та припинення права земельного сервітуту.

Тестові завдання

1. Продаж земельних ділянок, що перебувають у власності держави, крім земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти, які підлягають приватизації, іноземним державам та іноземним юридичним особам здійснюється:

- а) Державним агентством із земельних ресурсів;
- б) Кабінетом Міністрів України за погодженням з Верховною Радою України.
- в) сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами.

2. Іноземні громадяни та особи без громадянства можуть мати земельні ділянки для ведення особистого селянського господарства:

- а) на праві власності;
- б) на праві спільної власності.
- в) на умовах оренди.

3. Суб'єктом управління у галузі використання та охорони земель є:

- а) органи спеціальної компетенції;
- б) Держкомзем та органи місцевого самоврядування;
- в) система уповноважених органів державної влади та органи місцевого самоврядування, уповноважені здійснювати організаційно-правову діяльність щодо забезпечення раціонального використання земель та їх охорони.

Практичне завдання

Під час розгляду регіональної програми використання та охорони земель обласна рада прийняла рішення про тимчасову заборону приватизації земель на території області. За рішенням ради була передбачена передача земельних ділянок виключно на праві постійного користування громадянам, які проживають на території області не менше 10 років. Також рішенням обласної ради було скасовано рішення відповідної сільської ради. Даним рішенням землекористувачі зобов'язувалися до 1 січня 2008 року переоформити у встановленому порядку право власності на земельні ділянки, які належали їм на праві постійного користування, в іншому випадку дане право землекористувачі втрачали. Прокурор області вніс протест на рішення обласної ради. Дати характеристику правовідносинам, що склалися. Проаналізувати рішення обласної та сільської ради. Якими нормативно-правовими актами визначається право постійного користування землею? Визначити, які порушення чинного законодавства були допущені. Чи підлягає протест прокурора задоволенню?

Термінологічне завдання

Дайте визначення правової охорони земель.

Варіант № 18**Теоретичне питання**

Правові моделі приватизації земельних ділянок та їх загальна характеристика.

Контрольне питання

До якого часу є дійсним сертифікат на право на земельну частку (пай)? Відповідь обґрунтуйте.

Тестові завдання

1. Громадянам та юридичним особам за рішенням органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади можуть безоплатно або за плату передаватись у власність замкнені земельні ділянки лісогосподарського призначення загальною площею:

- а) до 5 га;
- б) до 10 га;
- в) понад 5 га.

2. Відносини, пов'язані з орендою землі, регулюються:

- а) цивільним законодавством України;
- б) договором;
- в) Земельним кодексом України, Цивільним кодексом України, Законом України «Про оренду землі», законами України, іншими нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до них, а також договором оренди землі.

3. Права постійного користування земельною ділянкою із земель державної та комунальної власності набувають:

- а) підприємства, установи та організації, що належать до державної та комунальної власності; громадські організації інвалідів України, їх підприємства (об'єднання), установи та організації;
- б) фізичні та юридичні особи;
- в) органи державної влади та місцевого самоврядування.

Практичне завдання

Проведіть аналітику та окресліть перспективи виникнення нових видів земельних правовідносин (у контексті запровадження ринку землі в Україні, в умовах функціонування різних форм власності на землю, специфіки управління земельними ресурсами в умовах децентралізації тощо).

Термінологічне завдання

Дайте визначення права землекористування.

Варіант № 19

Теоретичне питання

Становлення і розвиток земельного права в Україні.

Контрольне питання

Охарактеризуйте умови набуття права власності на земельну ділянку за давністю користування.

Тестові завдання

1. Земельні ділянки державної чи комунальної власності або права на них (оренда, суперфіцій, емфітевзис), у тому числі з розташованими на них об'єктами нерухомого майна державної або комунальної власності, підлягають продажу:

- а) на конкурсній основі;
- б) на комерційній основі;
- в) окремими лотами на конкурентних засадах (земельних торгах), крім випадків, встановлених Земельним кодексом України.

2. Віднесення земель до тієї іншої категорії здійснюється на підставі:

- а) рішень обласних рад щодо встановлення і зміни меж районів, міст, селищ, сіл.
- б) рішень органів державної влади та органів місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень;
- в) нормативних документів місцевих рад;

3. Технічний паспорт об'єкта продажу (лота), умови його продажу, у тому числі (у разі необхідності) вимоги щодо граничних термінів забудови земельної ділянки, розміру відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва, визначення розміру пайової участі (внеску) у створення і розвиток інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населеного пункту, затверджуються:

- а) органом державної влади;
- б) Держагенством земельних ресурсів

в) органом державної влади та місцевого самоврядування.

Практичне завдання

Олексієнко С. вирішив продати належну йому на праві приватної власності земельну ділянку для ведення особистого селянського господарства, оскільки у зв'язку із погіршенням стану здоров'я більше не міг її обробляти. Він із покупцем земельної ділянки Пакратовим М. звернувся до нотаріуса для посвідчення договору купівлі-продажу. Але приватний нотаріус відмовив у посвідченні даного договору, оскільки, на його думку, відповідно до чинного законодавства забороняється відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення, і такий договір буде недійсним. Тоді Олексієнко С. запропонував обміняти земельну ділянку на автомобіль Панкратова М. із доплатою, але і в посвідченні даного договору їм було відмовлено нотаріусом. Громадяни звернулись за роз'ясненнями до районного відділу земельних ресурсів. Визначити особливості даних правовідносин. На яких положеннях земельного законодавства базується відмова нотаріуса посвідчити договори? На які земельні ділянки розповсюджується заборона щодо їх відчуження? Які наслідки укладення угод із порушенням цієї заборони? Дати відповідь громадянам.

Термінологічне завдання

Що таке земельні торги?

Варіант №20

Теоретичне питання

Відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності та для суспільних потреб.

Контрольне питання

Обґрунтуйте доцільність та ефективність поділу земель на категорії.

Тестові завдання

1. Положення про технічний паспорт об'єкта продажу (лота), який виставляється на земельні торги, затверджується:

- а) Державним агентством із земельних ресурсів;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) сільськими, селищними, міськими, районними та обласними радами.

2. Серед підстав припинення права власності на земельну ділянку є:

- а) конфіскація за рішенням суду та добровільна відмова власника від права на земельну ділянку;
- б) конфіскація за рішенням суду;
- в) добровільна відмова власника від права на земельну ділянку.

3. Земельні торги визнаються такими, що не відбулися, у разі:

- а) відсутності покупців або наявності тільки одного покупця; якщо жоден із покупців не запропонував ціну, вищу за стартову ціну земельної ділянки; несплати в

установлений термін переможцем земельних торгів належної суми за придбану земельну ділянку;

б) відсутності покупців або наявності тільки одного покупця;

в) жодна відповідь неправильна.

Практичне завдання

Визначте ключові проблеми управління земельними ресурсами об'єднаних територіальних громад та шляхи їх вирішення.

Термінологічне завдання

Дайте визначення сталого розвитку населених пунктів.

Варіант №21

Теоретичне питання

Особливості приватизації земельних ділянок для ведення фермерського господарства.

Контрольне питання

Визначте істотні юридичні ознаки земель житлової та громадської забудови.

Тестові завдання

1. Підстави та порядок примусового відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності визначаються:

а) Конституційним Судом України;

б) Верховною Радою за погодженням із Кабінетом Міністрів України;

в) законом.

2. Погодження матеріалів місць розташування об'єктів на особливо цінних землях, а також земельних ділянок для розміщення та обслуговування будівель і споруд дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій провадиться:

а) Кабінетом Міністрів України

б) місцевими державними адміністраціями;

в) Верховною Радою України.

3. Частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами це:

а) земля

б) земельна ділянка

в) земельний фонд

Практичне завдання

Проаналізуйте зарубіжний досвід регулювання ринку землі та визначте можливості його адаптації в Україні в контексті питання про скасування заборони на продаж землі.

Термінологічне завдання

Дайте визначення житлової та громадської забудови.

Варіант №22**Теоретичне питання**

Порядок передачі земельних ділянок в оренду.

Контрольне питання

Вкажіть критерії віднесення населених пунктів до категорії гірських.

Тестові завдання

1. Однією із підстав відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам є:
  - а) знецінення сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників для інших видів використання;
  - б) неодержання доходів за час тимчасового невикористання земельної ділянки;
  - в) жодна відповідь неправильна.
2. Землями оборони визнаються:
  - а) землі, надані для розміщення і постійної діяльності військових частин, установ, військово-навчальних закладів, підприємств та організацій Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України
  - б) землі, надані для розміщення Збройних Сил України;
  - в) землі, надані для тимчасової діяльності військових частин.
3. Одним із принципів земельного законодавства є:
  - а) визначення засад державної політики в галузі використання та охорони земель;
  - б) інформування населення щодо надання, вилучення (викупу) земельних ділянок;
  - в) забезпечення рівності права власності на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад та держави.

Практичне завдання

Проаналізуйте з правової точки зору ситуацію, за якої власник земельної ділянки у разі припинення суперффіцію ставить вимогу знести зведені на ній будівлі та привести ділянку в попередній стан.

Термінологічне завдання

Дайте визначення зонування земель.

Варіант №23**Теоретичне питання**

Процедура встановлення меж адміністративно-територіальних утворень.

Контрольне питання

Правові критерії відмежування земель житлової та громадської забудови від інших категорій

Тестові завдання

1. Земельні спори вирішуються:

- а) виключно в судовому порядку;
- б) органами місцевого самоврядування та судом;
- в) судами, органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади з питань земельних ресурсів.

2. Землі оборони:

- а) можуть використовуватися для будівництва об'єктів соціально-культурного призначення, житла для військовослужбовців та членів їхніх сімей, а також соціального та доступного житла без зміни їх цільового призначення;
- б) категорично заборонено використовувати для будівництва об'єктів соціально-культурного призначення, житла для військовослужбовців та членів їхніх сімей, а також соціального та доступного житла без зміни їх цільового призначення
- в) немає правильної відповіді.

3. Протягом якого строку підлягають відчуженню земельні ділянки сільськогосподарського призначення, отримані у спадщину іноземними громадянами, особами без громадянства та іноземними юридичними особами?

- а) протягом 6 місяців;
- б) протягом 1 року;
- в) законодавством не визначено.

Практичне завдання

Громадянка Лисенко І. – член садівничого кооперативу "Калинівка" вирішила побудувати на земельній ділянці, що належить їй на праві приватної власності літню кухню. Оскільки на своїй земельній ділянці громадянка Лисенко І. вирощувала рідкісні квіти, вона звернулась з пропозицією щодо встановлення земельного сервітуту, терміном на 2 роки, з метою складування будівельних матеріалів, до свого сусіда, громадянина Кириленка М. Громадянин Кириленко М. відмовився від укладання такого договору. Громадянка Лисенко І. звернулась з позовом в суд щодо встановлення земельного сервітуту в судовому порядку на земельній ділянці свого сусіда. Визначити коло суспільних правовідносин. Який порядок встановлення земельних сервітутів? Чи підлягає позов задоволенню?

Термінологічне завдання

Дайте визначення права власності на землю.

Варіант №24**Теоретичне питання**

Система органів управління в галузі використання і охорони земель.

Контрольне питання

В чому суть планування використання земель?

Тестові завдання

1. Земельні спори розглядаються органами виконавчої влади з питань земельних ресурсів та органами місцевого самоврядування на підставі заяви однієї із сторін:

- а) у місячний термін з дня подання заяви;
- б) у тижневий термін з дня подання заяви;
- в) питання законодавством не врегульовано.

2. Землі енергетики:

- а) територія, на якій можливий радіаційний вплив ядерної установки і об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, на населення, що проживає в цій зоні;
- б) земельні ділянки, надані в установленому порядку для розміщення, будівництва та експлуатації енергогенеруючих підприємств;
- в) земельні ділянки, надані в установленому порядку для розміщення, будівництва та експлуатації енергогенеруючих підприємств, об'єктів передачі електричної та теплової енергії, виробничих приміщень, необхідних для експлуатації об'єктів енергетики, в тому числі баз та пунктів.

3. Розмежування земель державної та комунальної власності полягає:

- а) у визначенні повноважень органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- б) у здійсненні організаційно-правових заходів щодо розподілу земель державної власності на землі територіальних громад і землі держави, а також щодо визначення і встановлення в натурі (на місцевості) меж земельних ділянок державної та комунальної власності;
- в) у досягненні збалансованого співвідношення економічних та екологічних інтересів суспільства, забезпечення раціонального використання та охорони земель.

Практичне завдання

Громадянин Василь Сіренко отримав у власність для ведення фермерського господарства земельну ділянку площею 3 га, до якої увійшла земельна ділянка лісгосподарського призначення із ліском площею 0,80 га. Після виділення земельної ділянки в натурі (на місцевості) Василь Сіренко заборонив односельцям збирати гриби та ягоди в лісі, розташованому на його земельній ділянці. Зазначені дії Василя Сіренка оскаржила до суду Ольга Васильченко. В суді вона довела факт того, що Василь Сіренко відібрав у неї два кошики суниць, зібраних у ліску, вважаючи ці ягоди своєю власністю. Визначте коло правовідносин. Чи правомірні дії Василя Сіренка? Які обов'язки покладаються на власників земельних ділянок та землекористувачів? Чи мала право Ольга Васильченко збирати ягоди на приватній земельній ділянці? Чи підлягає позов Ольги Васильченко задоволенню? Вирішіть справу.

Термінологічне завдання

Дайте визначення гарантій права власності на землю.

Варіант №25

Теоретичне питання

Поняття, суб'єкти, об'єкти та зміст правової охорони земель.

Контрольне питання

Які права на земельну ділянку в Україні має іноземний громадянин, якщо він отримав землю в спадок?

Тестові завдання

1. У галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів встановлюються такі нормативи:

- а) якісного стану ґрунтів;
- б) гранично допустимого забруднення ґрунтів;
- в) оптимального співвідношення земельних угідь; якісного стану ґрунтів; гранично допустимого забруднення ґрунтів; показники деградації земель та ґрунтів.

2. Уздовж державного кордону України відповідно до закону встановлюється:

- а) прикордонна смуга, в межах якої діє особливий режим використання земель;
- б) охоронна зона;
- в) жодна відповідь неправильна.

3. До земель житлової та громадської забудови належать земельні ділянки:

- а) в межах населених пунктів, які використовуються для розміщення житлової забудови, громадських будівель і споруд, інших об'єктів загального користування;
- б) надані для спорудження об'єктів нерухомості;
- в) надані для відповідних містобудівних потреб.

Практичне завдання

Земельні ділянки сусідів довгі роки були відокремлені парканом. Між сусідами виник конфлікт після того, як один із них виступив ініціатором заміни старого паркану на новий, а інший на це не погоджувався.

Як може бути врегульований цей спір у відповідності з законом? Дайте детальну консультацію.

Термінологічне завдання

Дайте визначення права постійного землекористування.

Варіант №26**Теоретичне питання**

Виникнення права на земельну ділянку на договірних засадах.

Контрольне питання

В яких випадках проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки підлягає обов'язковій державній експертизі землепорядної документації? Яким нормативно-правовим актом регулюється дане питання?

Тестові завдання

1. Рекультивация порушених земель - це:

- а) заходи, спрямовані на збільшення площ с/г угідь;

б) комплекс організаційних, технічних і біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності порушених земель;

в) показники деградації земель та ґрунтів.

2. Засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною для провадження підприємницької та іншої діяльності, це:

а) право постійного користування земельною ділянкою

б) право оренди земельної ділянки

в) право власності на землю

3. Розміри земельних ділянок, необхідних для розміщення військових частин та проведення ними постійної діяльності, визначаються згідно:

а) рішення відповідних місцевих рад;

б) визначеною в технічній документації необхідністю;

в) із потребами на підставі затвердженої в установленому порядку проектно-технічної документації.

Практичне завдання

Фермер Іван Безродний, обробляючи свою земельну ділянку, виявив, що на глибині 1 м на площі 3 га під землею знаходяться морські відкладення (ракушняк). На цьому місці він припинив розорення земель та посів пшениці, і, знявши родючий шар ґрунту, почав виробляти будівельні матеріали (пиляти ракушняк). Через півроку прибуток від продажу ракушняку перевищив прибуток від введення сільського господарства. Голова сільради звернувся до фермера з вимогою припинити видобування ракушняку, оскільки така діяльність не підпадає під ознаки сільськогосподарської. Фермер Іван Безродний зазначеної вимоги не виконав. У червні виконком сільської ради прийняв рішення про накладення на фермера Івана Безродного штрафу за зайняття несільськогосподарськими видами діяльності та про вилучення земельної ділянки із покладами ракушняку. Фермер оскаржив зазначене рішення до суду. Визначте коло правовідносин. Чи правомірні дії фермера Івана Безродного? Які повноваження органів місцевого самоврядування у сфері регулювання земельних правовідносин? Чи відповідає вимогам чинного законодавства рішення виконкому сільської ради? Яке рішення має прийняти суд? Вирішіть справу.

Термінологічне завдання

Дайте визначення права концесійного землекористування.

Варіант №27

Теоретичне питання

Правові форми використання земель житлової та громадської забудови

Контрольне питання

Який порядок переходу права на земельну ділянку при переході права на будівлю і споруду? Як повинно здійснюватись оформлення такого переходу і відповідно до яких нормативних актів? (згідно змін до законодавства)

Тестові завдання

1. Право постійного користування земельною ділянкою із земель державної та комунальної власності набувають:
- а) підприємства, установи та організації, що належать до державної та комунальної власності; громадські організації інвалідів України, їх підприємства (об'єднання), установи та організації;
  - б) фізичні та юридичні особи;
  - в) органи державної влади та місцевого самоврядування.
2. Засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною для провадження підприємницької та іншої діяльності, це:
- а) право постійного користування земельною ділянкою
  - б) право оренди земельної ділянки
  - в) право власності на землю
3. Землі природно-заповідного фонду – це:
- а) території, що мають особливу екологічну цінність;
  - б) території лікувально-оздоровчих місцевостей;
  - в) ділянки суші і водного простору з природними комплексами та об'єктами, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, яким відповідно до закону надано статус територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Практичне завдання

До Ужгородського міськрайонного суду надійшла позовна заява від гр-ки М. до сусіда гр. П. В позові зазначалось, що гр. П не отримавши згоди власників суміжних земельних ділянок, в порушення правил добросусідства, почав будівництво п'ятиповерхового приватного готелю. На переконання гр-ки М. така будова буде порушувати режим інсоляції її земельної ділянки, що зробить неможливим продовжувати вирощування овочів в парникових умовах. А це її єдине джерело для існування. Серед позовних вимог гр-ка М. просила заборонити продовжувати будівельні роботи, компенсувати їй моральну шкоду та позбавити права власності на земельну ділянку гр. П як злісного хулігана. У відповіді на позов гр. П зазначив, що чинний Земельний кодекс України в ст.90 закріплює його право на спорудження будівель і споруд. А жоден правовий акт не встановлює кореспондуючого обов'язку, зокрема, такого як отримання згоди сусідів на будь-які дії, тому він як власник має право господарювати на своїй землі на власний розсуд. Крім того, було подано зустрічний позов на гр-ку М. про перешкоди у реалізації права власності на земельну ділянку. Визначити коло суспільних правовідносин. Яке рішення має бути прийнято судом? Визначити, чи були порушені гр. П будь-які земельні обов'язки. Чи підлягає задоволенню зустрічний позов гр. П до гр-ки М.?

Термінологічне завдання

Дайте визначення земель с/г призначення.

Варіант №28

Теоретичне питання

Продаж земельних ділянок або прав на них для забудови на конкурентних засадах.

Контрольне питання

Чи поширюється дія Закону України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» на суспільні відносини, що виникають у разі примусового відчуження земельних ділянок в умовах воєнного чи надзвичайного стану (реквізиції). Відповідь поясніть.

Тестові завдання

1. Землями транспорту визнаються землі, надані:

- а) у постійне користування підприємствам, установам та організаціям залізничного, автомобільного транспорту і дорожнього господарства, морського, річкового, авіаційного, трубопровідного транспорту та міського електротранспорту для виконання покладених на них завдань щодо експлуатації, ремонту і розвитку об'єктів транспорту;
- б) в користування підприємствам і організаціям транспорту згідно із Земельним кодексом України, для виконання покладених на них завдань щодо експлуатації, ремонту, вдосконалення і розвитку об'єктів транспорт;
- в) у власність підприємствам, установам та організаціям залізничного, автомобільного транспорту і дорожнього господарства, морського, річкового, авіаційного, трубопровідного транспорту та міського електротранспорту для виконання покладених на них завдань щодо експлуатації, ремонту і розвитку об'єктів транспорту.

2. Суб'єктами права приватної власності на землю є:

- а) громадяни та юридичні особи;
- б) громадяни та юридичні особи всіх форм власності;
- в) громадяни України.

3. У спільній сумісній власності перебувають земельні ділянки:

- а) подружжя; членів фермерського господарства, якщо інше не передбачено угодою між ними; співвласників жилого будинку;
- б) подружжя, якщо інше не встановлено домовленістю між ними;
- в) засновників фермерського господарства, якщо інше не передбачено угодою між ними.

Практичне завдання

Громадський інспектор з охорони довкілля Гришко К.Г., перебуваючи на відпочинку у Київській області, і подорожуючи околицями селища міського типу Д. став свідком несанкціонованого скидання відходів місцевої птахофабрики на земельних ділянках сільськогосподарського призначення. Пред'явивши водію вантажівки, з якої здійснювався скид відходів, посвідчення громадського інспектора з охорони довкілля Гришко К.Г. попросив водія надати пояснення щодо його дій та надати документи, що посвідчують його особу та документи на автотранспортний засіб. Після відмови водія надати пояснення та документи, громадський інспектор склав протокол про адміністративне правопорушення. Визначити коло правовідносин. Розглянути правові засади здійснення громадського контролю в сфері використання та охорони земель. Дайте правову оцінку діям громадського інспектора. Якими повноваженнями наділені громадські інспектори з охорони довкілля щодо здійснення громадського контролю в сфері використання та охорони земель?

Термінологічне завдання

Дайте визначення відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, для суспільних потреб або з мотивів суспільної необхідності

Варіант №29**Теоретичне питання**

Поняття, особливості та види юридичної відповідальності за земельні правопорушення.

Контрольне питання

Як співвідноситься земельне та містобудівне законодавство в питанні правового регулювання використання земель житлової та громадської забудови?

Тестові завдання

1. Право постійного користування земельною ділянкою:

- а) це право володіння і користування земельною ділянкою, яка перебуває у державній або комунальній власності, строком понад 50 років;
- б) це право володіння і користування земельною ділянкою, яка перебуває у державній або комунальній власності, без встановлення строку;
- в) це право користування земельною ділянкою, яка перебуває у державній або комунальній власності, на строк, визначений у договорі.

2. Право земельного сервітуту:

- а) це право власника або землекористувача земельної ділянки на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою (ділянками);
- б) це право землекористувача на обмежене безоплатне користування суміжною земельною ділянкою (ділянками);
- в) це право власника земельної ділянки на платне або безоплатне безстрокове користування чужою земельною ділянкою (ділянками).

3. Якою є норма безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами для ведення особистого селянського господарства?

- а) не більше 0,6 гектара
- б) не більше 1,0 гектара
- в) не більше 2,0 гектара

Практичне завдання

Наведіть приклади судових рішень про встановлення земельного сервітуту. Охарактеризуйте зміст одного з таких рішень.

Термінологічне завдання

Дайте визначення державного реєстру земель.

Варіант №30**Теоретичне питання**

Правові засади концесії земельної ділянки за законодавством України.

Контрольне питання

Вкажіть на проблеми законодавчого врегулювання приватизації земельних ділянок, на яких розташовані багатоквартирні жилі будинки.

Тестові завдання

1. Суспільна необхідність:

- а) обумовлена інтересами територіальної громади необхідність, для забезпечення якої допускається примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені;
- б) обумовлена загальнодержавними інтересами або інтересами територіальної громади виключна необхідність, для забезпечення якої допускається примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, у встановленому законом порядку;
- в) необхідність, для забезпечення якої допускається примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, у встановленому законом порядку.

2. Платіж, який орендар вносить орендодавцеві за користування земельною ділянкою це:

- а) земельний податок
- б) комунальний податок
- в) орендна плата

3. Економічна оцінка земель – це:

- а) оцінка землі як природного ресурсу і засобу виробництва в сільському і лісовому господарстві та як просторового базису в суспільному виробництві за показниками, що характеризують продуктивність земель, ефективність їх використання та дохідність з одиниці площі;
- б) показник, що характеризує продуктивність земель, ефективність їх використання та дохідність з одиниці площі;
- в) кількісна характеристика землі.

Практичне завдання

Проаналізуйте з правової точки зору ситуацію, за якої власник земельної ділянки у разі припинення суперффіцію ставить вимогу знести зведені на ній будівлі та привести ділянку в попередній стан.

Термінологічне завдання

Дайте визначення бонітування ґрунтів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

1. Поняття та предмет земельного права.
2. Поняття, суб'єкти та об'єкти земельних правовідносин.
3. Підстави виникнення, зміни чи припинення земельних правовідносин.
4. Система земельного права.
5. Методи регулювання земельних відносин.
6. Принципи земельного права.
7. Джерела земельного права.
8. Співвідношення земельного права з природноресурсовим та іншими галузями права.
9. Становлення і розвиток земельного права в Україні.
10. Характерні риси землі як природного ресурсу.
11. Функції землі як об'єкта правових відносин.
12. Загальна характеристика та правові форми плати за землю.
13. Конституційні засади права власності на землю.
14. Право власності на землю: поняття та зміст.
15. Форми права власності на землю.
16. Право приватної власності на землю.
17. Право комунальної власності на землю.
18. Право власності на землю держави.
19. Право власності на землю іноземних громадян, іноземних юридичних осіб та іноземних держав.
20. Право спільної власності на землю: поняття, види.
21. Спільна сумісна власність на земельну ділянку.
22. Права та обов'язки власників земельних ділянок.
23. Підстави виникнення права власності на землю.
24. Підстави припинення права власності на землю.

25. Відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності та для суспільних потреб.
26. Набуття права на земельну ділянку за давністю користування.
27. Земельна реформа в Україні: поняття, завдання, етапи проведення.
28. Спільні та відмінні риси земельної та аграрної реформи.
29. Поняття та форми приватизації земель.
30. Суб'єкти та об'єкти приватизації земель.
31. Юридичні гарантії приватизації земель.
32. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами.
33. Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам.
34. Особливості приватизації земельних ділянок для ведення фермерського господарства.
35. Поняття, види та принципи права землекористування.
36. Право постійного землекористування: поняття, суб'єкти, об'єкти.
37. Порядок надання земельних ділянок у постійне користування.
38. Поняття та юридичні ознаки оренди землі.
39. Істотні умови договору оренди землі.
40. Форми орендної плати за землю.
41. Порядок передачі земельних ділянок в оренду.
42. Право концесійного землекористування.
43. Права та обов'язки землекористувачів.
44. Розмежуйте право постійного користування землею та право орендного землекористування.
45. Підстави припинення права користування земельною ділянкою.
46. Поняття та класифікація обмежень прав на землю.
47. Поняття і зміст добросусідства в земельному праві.
48. Поняття та види земельних сервітутів.
49. Види права земельного сервітуту
50. Підстави виникнення та припинення дії земельних сервітутів.
51. Емфітевзис та суперфіцій: поняття, загальна характеристика.
52. Правовий режим зон, які підлягають спеціальній охороні.
53. Як співвідносяться поняття «обмеження» та «обтяження» прав на землю?
54. Чи припиняються встановлені обмеження при переході права власності на земельну ділянку. Відповідь обґрунтуйте.
55. Гарантії прав на землю: поняття, види.
56. Способи захисту прав на земельні ділянки: загальна характеристика.
57. Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам: підстави та порядок.
58. Склад та цільове призначення земель України.
59. Які категорії земельних спорів підвідомчі виключно судам?
60. Порядок розгляду земельних спорів органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади з питань земельних ресурсів.
61. Поняття та зміст управління у галузі використання та охорони земель.
62. Функції управління в галузі використання та охорони земель: поняття, види.
63. Система органів управління у галузі використання та охорони земель.
64. Повноваження Державного агенства України із земельних ресурсів.

65. Моніторинг земель: поняття, порядок здійснення.
66. Контроль за використанням та охороною земель: поняття, види.
67. Громадський контроль за використанням та охороною земель
68. Складові державного земельного кадастру.
69. Державна реєстрація земельних ділянок.
70. Землеустрій: поняття, суб'єкти, об'єкти та зміст.
71. Організація та порядок здійснення землеустрою.
72. Назвіть склад Комісії з розгляду питань, пов'язаних з погодженням документації із землеустрою.
73. Дайте визначення державної землевпорядної експертизи.
74. Планування використання земель: поняття, завдання, форми.
75. Встановлення та зміна цільового призначення земельної ділянки.
76. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень.
77. Продаж земельних ділянок на конкурентних засадах.
78. Зміст економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.
79. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва
80. В чому різниця між відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам?
81. Вкажіть підстави звільнення від відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.
82. Суть та значення принципу пріоритетності земель с/г призначення.
83. Визначення та склад земель с/г призначення.
84. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
85. Для яких цілей землі с/г призначення передаються у власність чи надаються у користування?
86. Яким документом посвідчується право власності на земельну ділянку?
87. Поняття та склад та ознаки земель житлової та громадської забудови.
88. Дайте визначення містобудівної документації.
89. Складові містобудівної документації.
90. Особливості правового режиму окремих земель житлової та громадської забудови.
91. Поняття та склад земель природно-заповідного фонду
92. Дайте визначення земель оздоровчого призначення.
93. Визначення та склад земель рекреаційного призначення.
94. Склад земель історико-культурного призначення.
95. Особливості правового режиму земель лісгосподарського призначення.
96. Склад земель водного фонду.
97. Особливості правового режиму земель водного фонду.
98. Правовий режим земель промисловості.
99. Землі транспорту: види, правовий режим.
100. Правовий режим земель зв'язку та енергетичної системи.
101. Правовий режим земель оборони.
102. Що є основою для відновлення меж земельної ділянки?
103. З якого моменту виникає право на земельну ділянку?

104. Чи можливе збільшення площі земельних ділянок, що безоплатно передаються громадянину для ведення особистого селянського господарства? Відповідь обґрунтуйте.
105. Поняття, завдання та зміст охорони земель.
106. Дайте визначення рекультивації земель.
107. Дайте визначення поняття «техногенно забруднені землі».
108. Консервація сільськогосподарських угідь.
109. Яка специфіка суб'єктного складу земельних відносин?
110. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства: загальна характеристика.
111. Термін дії заборони на відчуження земель сільськогосподарського призначення.
112. Види грошової оцінки земель.
113. Дати визначення та співвіднести між собою поняття «земля», «землі», «земельні ділянка».
114. Розмежуйте право орендного та концесійного землекористування.
115. Види та загальна характеристика цивільно-правових договорів щодо земельних ділянок.
116. Дайте визначення земельних торгів.
117. Особливості спадкування земельних ділянок.
118. Нормування і стандартизація у сфері використання та охорони земель.
119. Державний контроль за використанням та охороною земель.
120. Дайте визначення державного земельного кадастру.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Земельне право України: Підручник / За ред. О.О. Погрібного та І.І. Каракаша. – Вид. 2, перероб. і доп. – К.: Істина, 2009. – 600 с.
2. Мірошниченко А.М., Марусенко Р.І. Науково-практичний коментар до Земельного кодексу України, 3-тє видання, змінене і доповнене. – К.: Алерта, 2011. – 516 с.
3. Земельне право України: Підручник / М. В. Шульга (кер. авт. кол.), Г. В. Анісімова, Н. О. Багай, А. П. Гетьман та ін.; За ред. М. В. Шульги. — К.: Юрінком Інтер, 2004.
4. Мірошниченко А. М. Земельне право України: підручник. 3-тє вид., переробл. і допов. Київ: Алерта, 2013. 512 с.
5. Багай Н.О. Розвиток законодавства України про охорону земель: проблеми і перспективи // Матеріали Міжрегіональної науково-практичної конференції «Забезпечення екологічної безпеки – обов'язок Української держави» (Івано-Франківськ, 24-25 вересня 2004 року). – Івано-Франківськ, 2004. - С.137-142.
6. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: Монографія. – Юрінком Інтер, 2006.
7. Заєць О.І. Правові аспекти земельної реформи в Україні: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006.
8. Ільницька Н.В. Оренда земель сільськогосподарського призначення: правові аспекти: Автореф. дис.канд. юрид. наук: 12.00.06 / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. - Київ, 2001.
9. Костяшкін І.О. Право загального землекористування громадян // Автореф. дис.канд. юрид. наук: 12.00.06 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2005.

10. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України. Науково-навчальний посібник // За ред. доктора юрид. наук, проф. Н.І.Титової. – Львів: ПАІС, 2005.
11. Бусуйок Д.В. Правове регулювання обмежень прав на землю в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.06 / Нац. академія наук України, Ін-т держави і права імені В.М. Корецького. – К., 2005.
12. Кулинич П.Ф. Право добросусідства за земельним законодавством України // Земельне право України. – 2006. - № 1. - С. 25-33.
13. Вівчаренко О.А. Гарантії права власності на землю в Україні: Дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.06 / Національна академія наук України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2005.
14. Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: Монографія. – Юрінком Інтер, 2006.
15. Титова Н. І. Новий Земельний кодекс України: позитивні та негативні аспекти // Право України. – 2002. – № 4. – С. 70-76.
16. Книш В. В. Принципи земельного права України: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: спеціальність 12.00.06 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 2006. – 20 с.
17. Гуменюк В.І.; Паліюк В.П. Земельна реформа: правові аспекти. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2005. – 368с.
18. Шульга М.В. Актуальні проблеми правового регулювання земельних відносин в сучасних умовах: Автореферат докт. дис. – Харків, 1998. – 37с.
19. Арнаут А.Г. Земельна реформа в Україні та Румунії: порівняльний аналіз законодавства. – Автореф. дис. ... 12.00.06. – К., 2007. – 16 с.
20. Голованюк А.Й. Правовий режим земель природно-заповідного фонду: Автореферат дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид наук: спец. 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право. – Київ, 2008. – 19 с.
21. Бевз О.В. Проблеми поєднання приватних та публічних методів регулювання права власності на земельні ділянки // Поєднання публічно-правових та приватно-правових механізмів регулювання господарських відносин: Матер. всеукр. наук.-практ. конфер. (19-20 жовтня 2007 року, м. Івано-Франківськ). – м. Івано-Франківськ: ВОНР та РВД ПЮІ ЛьвДУВС, 2007. – С. 210-214.
22. Правовий режим земель оздоровчого призначення: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 [Електронний ресурс] / Ю.С. Петлюк; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — К., 2009. — 16 с.
23. Коваленко Т. Роль правового звичаю в забезпеченні ефективності правового регулювання земельних відносин / Т.Коваленко // Право України. – 2010. - № 2. – С.135-142.
24. Кулинич П. Земельні ділянки сільськогосподарського призначення як об'єкти правового обігу / П. Кулинич // Право України. – 2010. - № 5. –С.115-122.
25. Санніков Дмитро Валерійович Правовий режим земельних ділянок для садівництва громадян : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 "Земельне право" ; "Аграр. право" ; "Еколог. право" ; "Природоресурсне право" / СанніковДмитро Валерійович ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. - Х., 2009. - 19 с.
26. Мироненко Ігор Віталійович Зміст та межі здійснення права приватної власності на землю в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.06 /

- Мироненко І. В. ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - К., 2008. - 19 с.
27. Годованюк Андрій Йосипович Правовий режим земель природно-заповідного фонду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.06 / Годованюк А. Й. ; КНУ ім. Т. Шевченка. - К., 2008. - 19 с.
28. Бондар Віктор Васильович Правовий режим земель міжнародних автомобільних транспортних коридорів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.06 / Бондар В. В. ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - К., 2008. - 19 с.
29. Черкаська Наталя Вікторівна Обмеження прав на земельні ділянки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 "Земельне право"; " Аграрне право"; " Екологічне право"; " Природоресурсне право" / Черкаська Наталя Вікторівна ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. - Х., 2008. - 20 с.
30. Оверковська Тетяна Костянтинівна Правові засади охорони земель від забруднення та псування в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.06 / Оверковська Т.К. ; КНУ ім. Т. Шевченка. - К., 2008. - 20 с.
31. Яніцький Василь Петрович Порядок набуття права власності на земельну ділянку в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.06 / В.П. Яніцький ; НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. - К., 2007. - 18 с.
32. Ковальський, Дмитро Вікторович Земельно-процесуальні правовідносини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук.12.00.06 / Д.В.Ковальський ; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. - Х., 2006. - 20 с.
33. Люта Ірина Ярославівна Реформування земельних відносин та формування ринку землі : автореф. дис. ... канд. екон. наук.08.07.02 / І.Я. Люта ; Львівський держ. аграр. ун-т . - Л., 2006. - 20 с.
34. Лисанець Олег Станіславович Земельно-правові засади городництва громадян: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.06 / О.С. Лисанець ; Нац. юридична акад. України ім. Я.Мудрого. - Х., 2006. - 20 с.
35. Сидор Вікторія Дмитрівна Правові засади застави земельних ділянок сільськогосподарського призначення в Україні: автореф. дис. ...канд. юрид. наук. 12.00.06 / В.Д. Сидор ; НАН України Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. - К, 2005. - 20 с.
36. Мірошниченко А.М. Нормування як засіб правового регулювання земельних відносин: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук. 12.00.06 / А.М. Мірошниченко ; Київськ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - К., 2004.
37. Черкаська Н.В. Обмеження прав на земельні ділянки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 / Н.В. Черкаська. – Донецьк, 2009. –
38. Вівчаренко О.А. Правова охорона земель в Україні: [Монографія] / О.А. Вівчаренко. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 336 с.
39. Мірошниченко А.М. Колізії в правовому регулюванні земельних відносин в Україні [Монографія] / Мірошниченко А.М. // Ін-т законодавства Верховної Ради України. - 2-ге вид., перероб. и доп. - К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. - 270 с.
40. Кулинич П. Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія. Київ: ЛОГОС, 2011. - 688 с.

41. Гальчинська Н. Ю. Правовий режим земель промислових зон в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. юрид. академ. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2011. - 188 с.
42. Сидор В.Д. Земельне законодавство України: сучасний стан та перспективи розвитку [Монографія] / В.Д. Сидор – К.: Вид-тво «Юридична думка», 2011. – 312 с.
43. Пейчев К.П. Науково-практичний коментар до Закону України "Про оренду землі" / К. П. Пейчев. – Х. : Фактор, 2012.
44. Коваленко Т. О. Юридичні дефекти правового регулювання земельних відносин в Україні: монографія / Київ: вид.-поліграф. центр «Київський університет»; Юрінком Інтер, 2013.
45. Дивоняк І. Я. Правовий режим використання та охорони земель енергетики: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. ун-т біоресурсів і природокористування. Київ, 2014.
46. Актуальні проблеми соціального права. Еволюція правового регулювання аграрних, земельних та екологічних відносин: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 18 листоп. 2016 р.) / за заг. ред. П. Д. Пилипенка. Львів, 2016.
47. Костяшкін І.О. Правове забезпечення соціальної функції права власності на землю в Україні : Монографія / І.О. Костяшкін. – Хмельницький університет управління та права, 2016.
48. Земельне право України [текст] : навч. посібн. / А. І. Ріпенко, О. М. Пашенко. — Київ : ВД «Дакор», 2016. - 236 с.
<http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/865/1/Земельне%20право%202016.pdf>
49. Земельне право України : навчальний посібник / [І. І. Каракаш, В. Д. Сидор, Т. Є. Харитоновна та ін.] ; за ред. І. І. Каракаша, і Т. Є. Харитоновної. - Вид. 2-ге, переробл. і допов. - Одеса :Юридична література, 2017. - 588 с.
50. Коваленко Т. О. Реалізація принципу законності у регулюванні земельних відносин в Україні: проблеми законодавчого забезпечення: монографія / Т. О. Коваленко. – Київ: Правова єдність, 2017.
51. Земельне право України (у схемах) : навч. посіб. / О. М. Шуміло ; МВС України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 288 с.
http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/584/Zemelne%20pravo%20Ukrainy_u%20skhemakh_Navchalnyi%20posibnyk_Shumilo%20OM_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y
52. Бусуйок Д. В. Правове регулювання управлінських та сервісних відносин у сфері використання та охорони земель: проблеми теорії та практики: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2017.
53. Каракаш І. І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси: монографія / І. І. Каракаш. – Одеса: Юрид. літ., 2017.
54. Коваленко Т. О. Реалізація принципу законності у регулюванні земельних відносин в Україні: проблеми законодавчого забезпечення: монографія / Т. О. Коваленко. – Київ: Правова єдність, 2017.
55. Становлення і розвиток земельного законодавства України у ХХ – на початку ХХІ століття: науково-практичний посібник для суддів та кандидатів на посаду судді: за редакцією докт. юрид. наук, проф., члена Науково-консультативної ради при ВС, члена-кореспондента НАПрН України Павла Кулиничу / [Павло Кулинич, Костянтин Медведєв, Андрій Потапенко, Олександр Тиханський, Вікторія

Семенюк]; Національна школа суддів України. – К.: вид-во ФОП Клименко Ю.Я., 2018. - 142 с.

56. Каракаш І.І. Теоретичні проблеми права власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Одеса, 2018.

57. Гавриш Н. С. Правовий режим ґрунтів в Україні: дис. ... доктора юрид. наук. Одеса, 2018.

58. Третяк Т.О. Добросусідство в земельному праві України: монографія. К. : Алерта, 2019.

59. Дайджест судової практики ВП ВС у справах зі спорів, що виникають із земельних відносин за 2023 рік.
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Zemelnyi_2023.pdf

60. Мироненко І.В. Інститут права сусідства: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Івано-Франківськ, Супрун В.П., 2019.

61. Систематизовані правові висновки Верховного Суду у спорах, що виникають із земельних правовідносин. За заг. ред. В. С. Ковальського Юрінком Інтер, 2019. Велика українська юридична енциклопедія [Текст] : у 20 т. / [редкол. вид.: Тацій В. Я. та ін.] ; Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2016 . Т. 16 : Земельне та аграрне право / [редкол.: М. В. Шульга (голова) та ін.]. 2019.

62. Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: колективна монографія / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 576 с.

63. 4. Земельне право: посіб. для підготовки до іспиту / М.В. Шульга, В.І. Гордєєв, Д.В. Санніков. Харків: Право, 2019. 278 с.

64. 5. Земельне право : підручник. 3-тє вид., доп. і перероб.; за ред. М. В. Шульги. Харків : Юрайт, 2023. 592 с
https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/Zem_pravo-2023.pdf

ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Конституція України.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003.
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003.
5. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010.
6. Закон України «Про оренду землі» від 6.10. 1998.
7. Закон України «Про меліорацію земель» від 14.01.2000.
8. Закон України «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» від 5.06. 2003.
9. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003.
10. Закон України «Про державний контроль за використанням та охороною земель» від 19.06.2003.
11. Закон України «Про використання земель оборони» від 27.11.2003.
12. Закон України «Про землеустрій» від 22.05.2003.
13. Закон України «Про оцінку земель» від 11.12.2003.

14. Закон України «Про державну експертизу землепорядної документації» від 17.06.2004.
15. Закон України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» від 17.11.2009.
16. Закон України в редакції від 11.02.2010 р. «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».
17. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.02.2010.
18. Закон України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів» від 9.07.2010.
19. Закон України «Про правовий режим земель охоронних зон об'єктів магістральних трубопроводів» від 17.02.2011.
20. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011.
21. Закон України «Про мораторій на зміну цільового призначення окремих земельних ділянок рекреаційного призначення в містах та інших населених пунктах» від 17.03.2011.
22. Закон України «Про Державний земельний кадастр» від 07.07.2011.
23. Закон України від 18 лютого 2016 року «Про внесення змін до Земельного кодексу України щодо проведення земельних торгів».
24. Закон України від 10 липня 2018 року № 2498-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні».
25. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2018 р. № 710 «Про внесення змін до Порядку ведення Державного земельного кадастру».
26. Закон України від 31 березня 2020 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення».
27. Закон України 12 травня 2022 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану».